

МИРОСЛАВ АНТИЋ

Степенице
страха

Свети ветар

*Иіору, Небојши, Сави, Чварку, Миролубу...
свим дечацима квалитетне групе клуба „Славија“.
И њиховим учитељима, Дражи и Грку.*

Људи обично гледају у нешто, али није довољно видети. Треба се сетити очима...

Степенице страха

I

Само у једно сам био сигуран од првог тренутка: то пењање на стену није било ни вештина, ни храброст; него обичан трик. Онај Шпанац, пре четрдесет две године, знао је нешто и то извео. После су седамнаесторица наивно погинула, четворица се разбила доле о стене и једва остала жива; у ствари, најбоље су прошли они који су покушали и одустали. А таквих је било на стотине. Од последњег рата наовамо нико није успео да се попне уз ту литицу над морем.

Људи обично гледају у нешто, али није довољно видети. Треба се сетити очима.

Мучило ме је то док сам лежао са још тројицом дечака горе, на врху Степеница страха. Ми смо се сваког јутра тамо пели околу, стазом што је водила преко гробља. Испод литице је била мала увала, скривена од погледа из луке полукругом разбацаних бетонских блокова, заосталих ту још из рата. Место је било довољно заклоњено, па се у њему, у ове јутарње

сате, човек могао осећати довољно сам и слободан. У то време у луку је стизао локални брод, једина веза острва са светом, и на молу се сакупљало пола села да дочека пошту, робу и нове туристе.

Овде се, иначе, данима ништа није догађало, сем доласка тог брода, две биоскопске представе недељно и вечерњих седељки код Марина, у крчми „Плава лагуна“.

Лежали смо горе, на врху Ступеница страха и посматрали девојчицу. Није могла имати више од шеснаест година, али онако гола, доле у ували, чинила се одраслијом, много зрелијом од мојих другарица из разреда.

Петнаесту сам напунио марта. Сматрали су ме старијим зато што сам пошао у школу раније и бежао сам годину и по пред својим вршњацима. Захваљујући цудоу, којим се бавим од пете године, изгледао сам сталожен и сигуран, иако сам крио у себи неко пилеће срце, као и сви дечаци мог узраста. Схватио сам да се израз лица може направити. И то је вештина као и све друго. Петнаест минута медитације, а то смо тренирали одмалена, петнаест минута затварања у своје чело, и моја мисао постајала је згуснута као грумен светлости.

„Опишите своје мисли“, говорио би нам тренер.

И ми смо покушавали на разне начине да опишемо ту светлост, тај чвор енергије, то муњевито кретање које се у нама догађало у месту.

Био сам бољи ђак од других, јер тренер је одлазио на родитељске састанке уместо мог увек припитог оца и увек превише лепршаве и нечим презаузете мајке, прегледао је моје оцене, водио разговоре са разредним старешином и наставницима. Било је то прво правило клуба: лош ђак не може бити цудиста. Да ми је отац

иједном споменуо успех у школи, био бих, вероватно за инат, најгори у разреду. Срећом, није се мешао. Није ме чак ни терао да једем, како то умеју неки до-садни родитељи.

Мој отац је био неизлечиви пијанац. Имао је свој свет. Као да је дошао до саме ивице стварности, жонглирао по њој, оклизнуо се и сурвао на ону другу страну простора и времена.

Мајка ми је силно желела да постане уметник. Било какав. Покушала је да тка таписерије. Резбарила је. Неко време похађала је часове вајарства. Али све је радила само допола. И студије никад није завршила. Кад човек ради много ствари, он се тако и понаша: као да све то зна и најгоре ми је било што се она у све мешала и о свему давала свој суд. Кад сам почео да се бавим џудом, она је прочитала књиге, простудирала технике и покушала и сама да ме тренира. Једном сам је, заиста нехотице, бацио једним „уки гошијем“ преко главе, одлетела је на столицу и повредила се. Сад свој кимоно држи у ормару и опседнута је сликарством.

Отац је, кад је посебно фини пред другима, зове: мала моја ћурка. Иначе, кад смо сами, зове је без икаквих увијања и обзира према мени: краво.

Он је почео да студира архитектуру, па је прешао на грађевинарство и постао солидан инжењер. Градио је мостове. Послови су му ишли одлично, све док није почео да се опија. Понекад, у бесу, узимао је од мајке четку и боје и ту, пред њеним очима, направио би слику какву она, и поред два курса цртања и сликања, никад није умела да створи.

„Ето ти“, говорио је, „могу овако нешто да насликам док ти испечеш јаје на око. Па ипак се никад нисам заносио идејама да ћу бити велики сликар. Уосталом, забоди нос у историју уметности. Нађи ми и једно епохално женско име у сликарству.“

Били су то моји родитељи. Два странца у међусобним односима. Два мени потпуно туђа човека. Мислим да смо били најпогрешнија породица на свету.

Можда сам се због њих двоје бавио џудом. Не из потребе да неког победим, колико из жеље да ми израсту нека само моја крила. Било је у мени нечег икаровског. Гледао сам у звезде. Стално сам сањао да ћу некада одлетети у небо, али не авионом, било је то за мене исувише обично, исувишно ниско. Хтео сам да допрем до таквих висина какве нико није успео ни да сагледа.

Зато сам растао сâм. Без љубави. Без другова. И ова три дечака из села, са којима сам се упознао, нису били дорасли за неке озбиљне разговоре и право другарство. Они су, једноставно, били обични безбрижни клинци каквих је на милионе у петнаестој или шеснаестој години. Расли су ту, на острву. Ишли преко на копно у школу. Лети гледали голе девојчице како се кришом купају у увалама, као и ова доле, што је долазила сваког јутра. Ни о чему другом нисам могао с њима да разговарам осим о томе како се постаје мушко и како се постаје главни на плажи.

У ствари, ја сам њих збунио. Навикли су да у почетку неколико пута загњуре или издеветају снажније дечаке који дођу овамо преко лета. Уопште, о туристима су говорили с презиром, трудили су се да личе

на старе људе, на своје очеве или дедове, морнаре, рибаре, каменоресце и дрвосече. Дошљаке су сматрале мекушцима.

Упознао сам их на плажи. Ваљда у сваком од тих приморских села постоји по једна луда, неки човек мимо света који се вуче улицама и за којим трче деца и ругају му се. Таква луда овде у селу био је Стипе. Ситан, блентав, стално обучен у неки дебели морнарски џемпер, мувао се по плажи и сакупљао отпатке. За тај посао добијао је код Марина да једе бесплатно. Мој отац му је плаћао пиће и само с њим се дружио. Стипе је седео и смејао се празно и бесмислено, а мој отац је пред њега просипао сав свој живот. Знао је да га не разуме и држао га је за столом само да има неког ко ће седети и потврђивати главом.

Стипе је волео лопте. Поклонио сам му једну и стално је вукао собом, прислоњену на груди. Тако сам и упознао ову тројицу дечака. Притрчали су луди, отели му лопту и шутнули је далеко у море.

„Пливај“, смејали су се и скакутали око њега.

Стипе је почео да плаче. Показивао је руком људима лопту коју је ветар полако односио према заливу. Нико није ни помишљао да заплива и донесе одраслом лудом човеку његову играчку. Устао сам, загазио у море, мирно отпливао до лопте и исто тако мирно се вратио. Изгледа да су дечаци баш и желели такву ситуацију. Један од њих ми је пришао и лупио ме по руци. Други се бадио за лоптом, преврнуо преко главе у песку и у паду добацио лопту трећем. Уносили су ми се у лице, играли око мене и туткали ми лопту под нос. „Узми!“

Била је то обична игра, дечја игра, али ја сам осећао да испод свега тога стоји њихов начин да сваког страног дечака понизе. Још увек сам се кретао савршено мирно, кад сам се одједном, муњевито као мунгос, извио и оног најкрупнијег међу њима, плавокосог, главатог, заједно с лоптом бацио као крпену лутку мојом „специјалком“, једним класичним школским захватом, „учиматом“ увис. Треснуо је свом тежином о песак и јекнуо.

„У реду“, рекао је он, правећи се да је миран, а око ноздрва сам му видео грч. „У реду“, покушао је да се насмеје, али није могао од песка у устима, „господин хоће батина.“

Сва тројица су пошла на мене. Зачас се направио круг. Људи су све то посматрали као занимљиву игру, али ја сам осећао да ће ме врло неспортски и претући и понизити ако не применим и неки други захват. Можда из аикидоа, помислио сам. Или чак цијуџице. Један ми је био за леђима. Један са леве стране. Један је пошао према мени.

„Чекајте“, подигао сам руку и покушао да их зауставим. „Морам да вас упозорим да ћете се лоше провести ако мирно не подигнете лопту и не вратите овом лудом човеку...“

Нисам ни завршио реченицу, а један од њих, онај што је ишао с леве стране, бацио ми је у лице шаку песка.

Ја сам се само два пута у животу тукао. Сматрао сам да то чине слабићи и кукавице, да би се доказали. И оба пута тукао сам се да заштитим друге. Оба пута извукао сам тешке батине. У тим обрачунима, где се не води рачуна о правилима и спорту, човека могу

да унаказе за цео живот. Мени је тренер изричито забрањивао да се тучем.

„Прво“, говорио је, „није ти потребно, јер си јачи од других. И друго, сломиће ти руку, као што се то догодило Влади Крону, и никад више неће од тебе бити добар такмичар.“

Овога пута нашао сам се у шкрипцу. Знао сам да морам да се борим. Чак сам осећао да ми је то потребно. За две недеље, колико сам овде на острву, ништа се није догодило. Ништа. Био сам сâм, нико на мене није обраћао пажњу, мувао сам се плажом, сакупљао каменчиће и шкољке и сем оне професорке музике, госпођице Бобе, што је становала прекопута нас, ја стварно нисам имао човека с којим бих могао овде да поразговарам две поштене речи.

Одлучио сам да се побијем. Очи су ми биле затворене и морао сам да их пустим да ми приђу. Учио сам то на тренингу. Цијудицу и борба у мраку.

Све је трајало док се изброји до десет. Побацао сам их затворених очију на три разне стране. Грубо. Био сам бесан. Остали су запањени. Чуо сам узвике дивљења: то су се људи около чудили брзини којом сам бацио сву тројицу и то жмурећи, полузгрчен, јер очи су ме страховито пекле од песка.

– Где је море? – упитао сам.

Довели су ме до воде и опрао сам очи. Пет минута сам их испирао. За то време она тројица су некако успела да се приберу. Уместо беса, читао сам им на лицу дивљење. Пришао ми је онај главати, плавокоси:

„Кунг фу?“

„Не“, одмахнуо сам главом.

„Карате?“

„Џудо“, слагао сам.

„Било је фантастично“, рекао је задихано.

„Извини“, пружио сам му руку. „Ја сам крив. Први сам почео.“

Начинио је покрет као да ће ме ударити, а онда се насмејао. Међу нама је, дакле, све било решено. Исто поподне одвели су ме на другу страну залива, на врх Степеница страха, а у зору смо заказали да се овде поново нађемо, да гледамо једну девојчицу која се купа гола.

Сад смо већ недељу дана другови и што их више познајем, све мање с њима разговарам. Они стално понављају једно исто. Како освојити туристкињу. Како се приближити странкињи.

„Које језике знаш?“, упитао је прекјуче онај са мало разроким очима кога су звали Ас.

„Учим у школи енглески. Могу да се снађем, али далеко је то од знања.“

Они су говорили италијански, сасвим добро. Нешто су натуцали немачки. Сматрали су да им је то сасвим довољно и за Мађарице и Чехиње. Уосталом, рекли су, нека и оне мало уче неки језик. Ред је кад човек хоће да буде туриста.

Били су то празни разговори и ја сам, у ствари, мање вирио у ону девојчицу што се купа, а више лежао на леђима и гледао у небо. За њих је чаролија и забрањена игра било то кад се неко скине голишав и купа у мору, а за мене је чаролија био лет птица. Посматрао сам птице и завидео им што имају крила.

Стално сам мислио о небу и о Икару.

И у том летењу, мислио сам, мора постојати неки трик. И у пењању на Степенице страха. И у томе како мој отац с лакоћом наслика пејзаж, а мајка се мучи и на крају све замаже.

Све је трик. И то, како се боримо на струњачи. И то, како живимо.

Чак и то, како ко успе лакше да умре. Једноставније. И без страха.

Мој тренер каже да је начин умирања питање културе. Нисам га сасвим разумео. Али понешто, чини ми се, успевам да бар овлаш схватим.

Ником то нисам рекао, али знао сам, био сам чврсто одлучио да се попнем уз ту стену, четрдесет две године после оног Шпанца.

Лежао сам десетак метара од гробља где су лежали они што нису успели да се успну уз Степенице страха. Доле су били увала и гола девојчица. Ас, Плави и онај трећи, Морнар, вирили су и ковали план. Треба скренути пажњу на себе. Треба јој се некако приближити. Најбољи начин, одлучио је Плави, биће да прођемо крај ње на рукама. Да продефиљујемо. То нико није учинио за њу. Биће збуњена.

Ја сам мислио о стени и о птицама.